

KÄRNSÄKERHETSUTREDNING FÅR UNDERKÄNT

RISKERNA FÖR TERRORANGREPP MÅSTE REDOVISAS!

- Utredningen har inte fullgjort sitt uppdrag att analysera effekterna av terrorhot mot de svenska kärnkraftverken. Riskerna för och effekterna av ett terrorangrepp tonas ned på ett oansvarigt sätt.
- Utredningens förslag om att ta bort paragraf 6 i kärntekniklagen måste avvisas. Förslaget går vid sidan av direktiven och är illa underbyggt.
- Utredningens förslag om att avskaffa skyldigheten för myndigheterna att anmäla brott mot kärntekniklagen till åtal måste också avvisas.

Så lyder slutsatserna i Folkkampanjens remissyttrande över den så kallade kärnsäkerhetsutredningen (SOU 2003:100). Utredningen tillsattes med anledning av terroristangreppet 11 september 2001. Att terroristangrepp också skulle kunna riktas mot kärnkraftsanläggningar, t ex genom att störta fullt ankade flygplan mot reaktorer, på samma sätt som man gjorde mot World Trade Center, det stod klart för envar.

Denna fråga har utretts och belysts i flera kärnkraftsländer efter 2001. Den svenska utredningen, som varit en enmansutredning av Suzanne Frigren, har emellertid valt att ta mycket lätt på sin uppgift, trots de direktiv som regeringen gav. Av utredningens 230 sidor ägnas bara nio åt frågan om risken för och konsekvenserna av terrorangrepp på reaktorerna. Utredaren hänvisar till analyser som gjorts av kärnkraftsföretagen själva, på uppdrag av Statens Kärnkraftsinspektion (SKI), och säger att inga åtgärder behöver vidtas.

Utredningen har inte gjort några egna analyser, och redovisar inte heller något av den omfattande internationella debatt som finns i frågan.

Folkkampanjen refererar i remissyttrandet en ambitiös tysk undersökning, som skett på uppdrag av den tyska motsvarigheten till SKI. Denna studie har skett oberoende av kärnkraftsindustrin och visar på mycket omfattande konsekvenser av ett angrepp med flygplan på en reaktor. En rad tyska reaktorer har specialstuderats. Efter att denna rapport läckt ut har det framförts omfattande krav på att stänga de fem sämst byggda och äldsta tyska reaktorerna. I Sverige förekommer ingen debatt alls – säkert delvis ett resultat av att inga analyser publicerats.

Hemligstämplat

Det är särskilt upprörande att underlaget för utredningens och SKI:s lugnande slutsatser, de undersökningar som gjorts av kraftföretagen, inte har offentliggjorts. Folkkampanjens ordförande Kjell Andersson har överklagat sekretessbeslutet, men vägrats ta del av handlingarna av kammarrätten. Ärendet har förts vidare till regeringsrätten.

Så här skriver Folkkampanjen i sitt yttrande:

"Vårt krav är att underlagsmaterialet i alla delar som inte nödvändigtvis måste hemlighållas måste frisläppas för att

garantera allmänheten insyn i vilka risker som är förknippade med kärnkraftsverkens fortsatta drift. Utredningen konstaterar ju för sin del att man i analyserna utgått från att terrorister har en förhållandevis god kunskap om anläggningarnas konstruktion och utformning. Med ett slentrianmässigt bruk av sekretessen uppstår ett läge där reaktornnehavare och kontrollmyndigheter känner till de konkreta riskerna, och där även terroristerna är relativt välinformerade om kärnkraftens sårbarhet, men där allmänheten, som vid ett angrepp skulle drabbas, hålls i okunnighet om riskbilden. Dessutom förses allmänheten och media med lugnande försäkringar på oklara grunder. Det är knappast en tillfredsställande situation i ett öppet och demokratiskt samhälle."

I yttrandet protesterar FMKK också mot att man vill avskaffa kärntekniklagens 6:e paragraf, den paragraf som gör det olagligt att göra konstruktionsritningar för nya kärnkraftverk. Denna paragraf är viktig för att ge politisk trovärdighet åt beslutet att ingen ny kärnkraft ska byggas i Sverige. Det vore särskilt olyckligt att avskaffa paragrafen i ett läge då Finland tänker bygga en ny reaktor och det bedrivs en viss kampanj för en utbyggnad av kärnkraft istället för avveckling.

Folkkampanjens yttrande i sin helhet, liksom pressmeddelandet, kan läsas på hemsidan eller beställas från kansliet (adresser, sid 8).

Folkkampanjen har tillsammans med flera svenska och danska antikärnkraftsorganisationer påtalat utredningens brister och krävt att dess underlag offentliggörs i ett pressmeddelande (se sid 4).

I DETTA NUMMER:

• INGEN TERRORRISK I SVERIGE?	1
• ÅRSMÖTE 17 APRIL	2
• BREV TILL BO BYLUND	3
• SVENSK-DANSK PROTEST	4
• BNFL: STOPP PÅ UTSLÄPPEN?	5
• TYSKA REAKTORER UTDÖMDA	5
• TANKAR & DEBATT	6-7
• KOMMUNERNAS VETORÄTT	8

Föreningens årsmöte 2004 hålls i Världsbiblioteket, SOL-huset i Stockholm, lördag 17 april, kl 10-17

FIKA VID SAMLINGEN KL 10

Strax därpå vår gästtalare.

Terrorbalansen i Sydasien

Reserapport från kronisk krishärd

Årets program blir, vågar vi påstå, något utöver det vanliga. *Martin Tondel*, aktiv sedan många år inom Svenska Läkare mot Kärnvapen, är nyss hemkommen från en rundresa i Pakistan och Indien. Han berättar om sina och kollegernas intryck från ett studiebesök till dessa två kärnvapenmakter, som för tillfället tycks ha hittat vägar ut ur en konflikt som hotar människor långt utanför ländernas gränser.

Denna del av mötet är öppen för gäster från SOL-huset.

Efter programmet -- ca kl 11.30 -- börjar årsmötet

Lunch 13.00 hemlagad soppa och macka -- i lokalen.

14.00 Årsmötet fortsätter till senast kl 17. (Val och behandling av motioner på eftermiddagen.)

Var god anmäl ditt deltagande -- per post, e-post, telefon eller fax -- till kansliet senast måndag 12 april. Mötesdeltagarna får, övriga medlemmar kan beställa, motionerna och övriga årsmöteshandlingar från kansliet (kontaktdetaljer, sid 8)

MOTIONER TILL BEHANDLING VID ÅRSMÖTET 2004

Tre förslag har väckts i formen av medlemsmotioner. Två handlar om ett planerat samarbete om deltagande i MKB-förhandlingar kring föreslagna platser för slutförvar av högaktivt kärnavfall. Bakgrunden till den tredje är en överenskommelse som styrelsen 2001/02 träffat, som inte utfallit till belåtenhet. Motionernas rubriker och att-satser:

Ang. FMKKs deltagande i ett för miljöorganisationer gemensamt s.k. Kärnavfallssekretariat

- att FMKK ej skall ingå i ett kärnavfallssekretariat (KAS) under år 2004;
- att om styrelsen vill föreslå att FMKK skall ingå i ett KAS skall detta beslutas av ett medlemsmöte; samt
- att FMKK omgående söker samarbete med en eller flera föreningar i syfte att nå över 2000 medlemmar, för att vi enskilt eller tillsammans kan föra talan vid domstol, och kunna söka ovillkorade medel.

Om stadgarna för ett kärnavfallssekretariat

- att inte bara FMKKs styrelse utan även årsmötet 2005 tar slutgiltigt ställning till det kommande förslaget av stadgarna för kärnavfallssekretariatet;
- att det vid förhandlingar innan dess tas med en paragraf som säger att varje beslut i kärnavfallssekretariatet måste ratificeras av styrelsen för FMKK innan det är giltigt;
- att FMKKs styrelse regelbundet informerar medlemmarna om beslut som har fattats i kärnavfallssekretariatet;
- att officiella skrivelser av kärnavfallssekretariatet måste genom protokollsanteckning godkännas av FMKKs styrelse före överlämnandet.

Ang. utlåning av dator

- att styrelsen inte ska inlåta sig i ekonomiska verksamheter, liknande denna "datoraffär" som ligger utanför föreningens ändamålsparagrafer;
- att snarast se till att ingen mer onödig tid spills på denna "datoraffär", genom t.ex. att
 1. säga upp kontraktet,
 2. överlåta datorn till Leif eller Stockholms lokalgrupp.

Demonstrationer i Helsingfors och St. Petersburg

"Miljökonsekvenser av krig"

Konferens i Stockholm
23-24 april

I fokus för konferensen, som samlar ledande internationella forskare, är de förödande långsiktiga effekterna av användningen av vapen innehållande DU (utarmat uran) i Irak, Afghanistan och forna Jugoslavien och spridningen av s.k. Agent Orange, avlövningsmedlet som förgiftat tusentals invånare i Vietnam och angränsande länder.

Arrangörerna är bl.a. Nätverket mot krig, Afghanistan-solidaritet, ABF, Svensk-irakiska solidaritetskommittén, Kvinnor för fred, Jugoslavienkommittén och Föreningen för Utvecklingsfrågor (FUF).

Information om konferensprogrammet kan fås på nätet vid www.fuf.se eller genom kontakt med FUFs kansli (SOL-huset, 3 tr.), tel. 08-643 42 75

STÖD TILL MILJÖ-ORGANISATIONER FÖR ATT FÖLJA KÄRNAVFALLSFRÅGAN

Folkkampanjen har tillsammans med en rad andra miljöorganisationer skrivit ett gemensamt yttrande över den så kallade finansieringsutredningens förslag om att ge stöd till miljöorganisationer för att delta i miljöprovningen av kärnavfallshanteringen.

Det finns nu också en förslag från regeringen i frågan, som ska behandlas av vårriksdagen. Pengar kommer att ansås ur kärnavfallsfonden, och förslaget gör det möjligt att ge stöd till ett särskilt "kärnavfallssekretariat", som kan komma att bildas av en rad miljöorganisationer. Bland dessa finns Svenska Naturskyddsföreningen och Jordens vänner, samt olika lokala grupper som är motståndare till kärnavfallsförvaring i respektive kommun.

Om Folkkampanjen ska ingå i ett sådant sekretariat kommer att diskuteras vid årsmötet 17 april.

Under tiden deltar föreningens styrelse i planeringen av samarbetet.

De aktiva i Helsingfors planerar att åka till St. Petersburg och delta i en demonstration för att få stopp på det stora kärnkraftverket i Sosnovij Bor. Det heter Leningrad NPP och är den äldsta existerande reaktor av Tjernobyli-typ. Det skulle egentligen ha stängts av i december 2003 men byggs nu om i stället. Enligt planerna börjar den leverera el igen i augusti 2004.

Det gäller också att hitta en lösning för avfallet från Leningrad NPP, vilket temporärt förvaras i ett lager som ligger bara 90 meter från Finska viken. Lagrets samlade radioaktivitet beräknas motsvara 40-50 Tjernobyliolyckor.

Vidare gäller det att stoppa planerna på två hamnar för transport av nukleärt material.

Manifestationen äger rum lördagen den 24 april i St. Petersburg. Två dagar senare, den 26e, som också är Tjernobyli-dagen, blir det en demonstration i centrala Helsingfors mot byggandet av den femte kärnkraftreaktorn, och mot en eventuell sjätte. Franska och tyska leverantörer medverkar i bygget, varför även människor från Frankrike och Tyskland kommer att delta.

Vi är några personer som ämnar ta oss över Bottenhavet och ansluta till aktiviteterna. Intresserade bör kontakta samordnaren Ulla Klötzer, Kvinnor för Fred, Helsingfors (ullaklotzer@yahoo.com).

-- Med solhälsningar från Ingegerd Björklund

P.S. Det pågår en namninsamling mot Finlands femte reaktor. Målet är en miljon underskrifter. Insamlingen sker via e-mail och administreras från Österrike. Man kan hämta en blankett på nätet vid: www.atomstopp.at.

Ulla Klötzer hälsar: Övernattning utan kostnad finns i Helsingfors. Bussresan Helsingfors-St. Petersburg 23 april blir sponsrad. Färden till Helsingfors och övernattning i St. Petersburg (ca 200 kr per natt) måste deltagarna själva betala.

ATT:

AVVECKLINGSFÖRHANDLARE BYLUND

Föreningen uppvaktade Bo Bylund, regeringens förhandlare om kärnkraftsavvecklingen, för ett drygt år sedan. Av uttalanden och rapporter i media att döma har arbetet gått trögt.

I januari framförde ordförande Kjell Andersson våra ståndpunkter i ett långt brev till Bylund. Sammantagna bildar de ett slags "avvecklingsplan":

1. Utgångspunkten måste vara ett snabbt fullföljande av folkomröstningens resultat genom en snabb avveckling av kärnkraften. En uppgörelse måste innehålla garantier för att det sker en successiv och målmedveten avveckling, och att denna avveckling kommer igång i närtid. /--/
2. Garantier måste ges för att inte livstidsförlängande reinvesteringar görs i reaktorer.
3. Den totala produktionsvolym (livslängden) som tillåts bör ha som utgångspunkt 25 år per reaktor i enlighet med löftena vid folkomröstningen, och får under inga omständigheter sättas högre än den som tillåts i Tyskland.
4. Kärnkraftsföretagen måste ta fullt försäkringsansvar för konsekvenserna av kärnkraftsolyckor. Dagens hemlighetsmakeri är inte acceptabelt.
5. En öppen redovisning måste göras av riskerna för och konsekvenserna av terrorangrepp på kärnkraftsanläggningar.
6. Staten måste se till att Vattenfall blir en aktiv aktör när det gäller att utveckla teknik och marknad för förnybar energiproduktion. /--/ [Högt industrialiserade länder som Sverige bör leda och ligga i täten för omställningen till ett hållbart energisystem.

forts. sid 6

SVENSKA OCH DANSKA ORGANISATIONER I SAMFÄLLD PROTEST

Nio svenska och danska miljöorganisationer ifrågasätter svenska kärnkraftverks säkerhet i händelse av terrorangrepp från luften.

Utredningen "Kärnkraftverkens säkerhet och strålskydd" (SOU 2003:100) kom i höstas fram till att svenska kärnkraftverk klarar medvetna påflygningar, att det inte krävs några åtgärder -- bortsett från smärre ändringar i tryckfrihetslagen -- för att säkra verken mot terroristangrepp. Underlaget för bedömningen är sekretessbelagt.

De nio miljöorganisationerna betvivlar denna bedömning och uppmanar idag den ansvariga myndigheten, Statens Kärnkraftinspektion (SKI), att lägga korten på bordet.

Kärnsäkerhetsutredningens slutsatser strider mot resultaten av liknande utvärderingar i praktiskt taget alla andra länder. Underlaget levererades av en grupp som tillsattes januari 2002 av SKI och som arbetat under ledning av Westinghouse Atom AB.

Hur man kommit fram till att de svenska kärnkraftverken skulle vara terroristsäkra, är ännu oklart eftersom underlaget i sin helhet hemligstämplats. En sådan viktig bedömning är en angelägenhet för hela samhället, anser miljöorganisationerna, som nu kräver att få syna underlaget bakom den.

I Tyskland har strålskyddsinstitutet BfS (Bundesamt für Strahlenschutz) krävt att fem av landets äldsta kärnkraftreaktorer stängs med hänvisning till att de bedöms inte klara ett angrepp av den sort som utfördes 11 september 2001. I vissa fall gäller bedömningen även mindre flygplan. De utpekade reaktorerna är alla lika gamla som *eller yngre* än svenska Barsebäck 2, Ringhals 1 och 2, och Oskarshamn 1 och 2.

I USA har kärnsäkerhetsmyndigheten NRC (Nuclear Regulatory Commission) medgett att hela 96 procent av landets kärnkraftreaktorer inte byggts för att klara en flygplanskollision, oavsiktlig eller avsiktlig. Endast två av landets 103 reaktorer beräknas klara ett mindre eller mellanstort plans krasch; ytterligare två beräknas klara påflygning med ett mindre plan.

SKIs slutsats, att "svenska kärnkraftverk är tåliga mot flygplansstörtningar" står i uppseendeväckande kontrast mot de tyska och amerikanska rönen.

-- Experterna har hämtats till arbetsgruppen från SKI och SSI och från kraftindustrin själv. Inga experter har anlitats från några fristående organ eller från den akademiska världen. Utredaren har sedan uppenbarligen inte låtit göra några egna utredningar om terrorfrågan, utan helt förlitat sig på de utredningar som på SKI:s initiativ gjorts av kärnkraftsföretagen själva, konstaterar Kjell Andersson, ordförande i Folkkampanjen mot kärnkraft-kärnvapen, som vänt sig till kammarrätten för att få ta del av underlaget.

Om mindre än två månader väntas den svenska regeringen fatta långsiktiga beslut om landets energiförsörjning, om hur länge kärnkraftsreaktorerna ska köras vidare och huruvida beslutet att stänga Barsebäck 2 kan verkställas. Bo Bylund, som utsetts av regeringen för att förhandla med industrin om kärnkraftens avveckling, har förklarat att han finner 40 års ytterligare kärnkraftsdrift en realistisk möjlighet.

Kärnkraftens säkerhet inför terrorhandlingar är en högst relevant faktor i den kommande debatten. Regeringens hemligstämpel undanhåller dock frågan från offentlighetens ljus -- och därmed besluten rörande kärnkraftens framtid.

På grund av Barsebäckverkets läge, endast några få kilo-

meter från den danska huvudstaden liksom flygplatserna Kastrup och Sturup, får SKIs bedömning av Barsebäck 2s möjlighet att klara en flygplanskrasch konsekvenser inte bara för den svenska befolkningen, utan även den danska.

Vi undertecknade svenska och danska miljöorganisationer kräver därför att regeringen och SKI snarast möjligt offentliggör de omtalade dokumenten.

Folkkampanjen mot Kärnkraft-Kärnvapen; Miljöförbundet Jordens Vänner/Friends of the Earth Sweden

Det økologiske råd ;NOAH /Friends of the Earth Denmark ; Danmarks Naturfredningsforening; O.V.E.; Øko-net; Natur og Ungdom; Københavns Miljø- og Energikontor

Meddelandet, på danska, svenska resp. engelska, riktades till ett 70-tal redaktioner 10 mars.

Läs NOAHs yttrande om utredningen vid www.noah.dk/energi.

Än så länge kan man skratta...

När vi skickade ut meddelandet till kolleger ute i Europa fick vi genast en s.k. failure notice (misslyckad e-försändelse) från inte mindre än tre adressater inom Nuclear Regulatory Commission. Detta, trots att vi inte skickat något brev till myndigheten! NRC omnämns dock i 5e stycket -- i fördelaktig dager, turligt nog! En liten hälsning från Store bror.

DANSKA REGERINGAR KOMMER OCH GÅR EN SAK BESTÅR ...

"BARSEBÄCK SKA VÆK!"

I februari lyftes danska Beredskapsstyrelsen ut ur inrikes- och över till försvarsdepartementet. Därmed blev det en ny minister, Sven Aage Jensby, som handhar danska beredskapsfrågor, dit svenska Barsebäckverket räknas. Redan första månaden efter ommöbleringen avfattade Jensby ett brev till Leif Pagrotsky, där han uttryckte en önskan om att "hållas ständigt underrättad om arbetet med att avveckla Barsebäck 2".

Jensby hänvisar till överläggningar om en frivillig nedläggning av verket, vars resultat väntas offentliggöras nu i april och uppmärksammar Pagrotsky på, att regeringen Persson hållit i utsikt att vidta tvångsåtgärder, om nu förhandlingarna blir utan resultat.

"Det är fortfarande den danska regeringens ståndpunkt, att den svenska regeringen snarast bör komma med ett bindande utfästelse om Barsebäckverkets stängning, och det inom en tidsram som är godtagbar för både Sverige och Danmark," avslutar den danska försvarsministern sitt brev.

Källa: Claus Djørup, Fragpressebureauet, Christiansborg, förmedlad av Greenpeace Norden

KORS I TAKET

BNFL KAN RENA UTSLÄPPEN!

Utsläppen av teknetium-99 till havet kring Storbritannien har varit en långkörare. Länderna inom OSPAR har gång på gång krävt ett stopp. Norska ministrar har gång på gång uppvakat sina brittiska kolleger. Men var gång har BNFL förklarat att utsläppen är ofrånkomliga. Företaget har till och med krävt -- och fått -- dispens från sin agare, den brittiska regeringen, för att det saknas alternativ.

Men under tiden har regeringen och den brittiska naturvårdsverket, Environment Agency, tagit intryck av de många klagomålen från Storbritanniens nordiska grannländer och begärt att BNFL åtminstone tillfälligtvis stoppar utsläppen -- och att man provar teknik som fångar in teknetiumet.

Nu verkar det som om ett slut på utsläppen är trots allt möjligt. Två försök som påbörjades i fjol har fallit väl ut.

Två olika processer har införts: Dels har man övergått till att direktdeponera färskt avfall, blandat med betong, i stället för att skicka det till den kemiska reningsprocessen vid EARP. Det var från EARP som utsläppen härstammade. Dels har man låtit litet av den mellanaktiva avfallet som man har på lager, genomgå en annan kemisk process (avskiljning med TTP) innan det skickades till EARP. Det teknetiumhaltiga avfallet från denna nya process blandades med betong och deponerades på samma sätt som det färska.

Andrew Mayall, Sellafieldansvarig vid Environment Agency, är mycket optimistisk.

Man har behandlat sammanlagt 248 kubikmeter lagrat avfall och tagit hand om drygt 90 procent av de 31 TBq (biljoner, d.v.s. tusen miljarder, becquerel) från Tc-99 i avfallet. (Processerna har överträffat en förväntad "faktor 10 rening".)

Optimistisk ("Mer optimistisk än tidigare.") är även Norges miljöminister Børge Brende, som nyligen besökt sina brittiska kolleger och uttryckt sin regerings starka önskan, att försöken permanentas. Normännen är mycket oroliga för att utsläppen kan dämpa efterfrågan norsk fisk och skaldjur.

Andrew Mayall försöker lugna normännen och övriga kritiker. "Allt tyder på att utsläppen inte har någon som helst inverkan på människors hälsa," framhåller han.

Totalt har BNFL hela 1800 kubikmeter avfall i sina lager. Strålningen beräknas till hela 240 biljoner becquerel. Det är meningen att tankarna ska tömmas inom de närmsta åren. Frågan är om alla dessa becquerel ska dumpas i havet -- eller bara en knapp tionedel av dem!

Källa: Nucleonics Week, 26 feb 2004

Samtliga unga briter bär på spår av plutonium

Föreningen konstaterades i en undersökning av över 3000 kindtänder som samlats in från tandläkare i England, Wales, Skottland och Nordirland.

Den enda källan för plutonium som finns i Storbritannien är Sellafield. Ägaren, statliga BNFL, är ensam om att bestrida verkets skuld.

"I ett av sina allra första beslut gav miljöminister Lena Sommestad OKG tillstånd att använda MOX-bränsle i en av reaktorerna i Oskarshamn. Därmed har vi i lilla Sverige en liten, liten del i att en liten, liten mängd plutonium finns i tänderna hos hundratusentals unga briter, skottar och irländare" avslutar Charly Hultén sin artikel, som snart står att läsa på Folkkampanjens hemsida.

Källan: Observer, 30 nov 2003.

http://observer.guardian.co.uk/uk_news/story/0,6903,1096367,00.html

SÄKERHETSÖVERSYNEN I TYSKLAND:

HÅRDA PAPPER!

Fem tyska kärnkraftreaktorer bör stängas. Orsaken? Terrorhotet.

Det är slutsatsen av en federal översyn av landets 18 kärnkraftverk med anledning av terrordåden i USA 11 september 2001. Bakom kravet står den tyska myndigheten BfS (Bundesamt für Strahlenschutz, med funktioner som i Sverige återfinns hos både SSI och SKI). Myndighetens utlåtande baseras på en undersökning utförd av GRS (Gesellschaft für Reaktorsicherheit), en nationell kommitté av sakkunniga i reaktorsäkerhetsfrågor. GSRs rapport redogör inte för säkerhetssituationen vid de respektive verken. BfS noterar att de berörda delstatsmyndigheterna inte företagit några platsundersökningar ännu. Även verkens ägare kritiserar för att inte ha gjort allt vad de kunnat för att säkra verken.

BfS uppmanar regeringen att utan dröjsmål inleda förhandlingar med kraftindustrin om en förtida avveckling av de fem verken.

Rekommendationen tillbakavisas med kraft av verkens ägare.

Men BfS står inte ensam på barrikaden. Delstatsminister för hälsa och miljö i Schleswig-Holstein Heide Moser sekunderar kravet på förhandlingar och uppmanar sin federala kollega Jürgen Trittin att bjuda in ägarna till förnyade avvecklingssamtal. Ett av de utpekade verken finns i Schleswig-Holstein, nära Hamburg. Det är *Brunsbüttel*, som ägs av svenska Vattenfall.

De övriga är *Philippsburg 1* och *Obrigheim* i delstaten Baden-Württemberg, *Isar 1* i Bayern, och *Biblis 1* i Hesse. Alla är av äldre modell och skulle inte klara en påflygning med ett medelstort flygplan, enligt GSR.

Ägarna hävdar att de är medvetna om riskerna och avser att vidta en serie åtgärder som ska avhjälpa bristerna. Michael Hustedt, De Grönas talesman i energifrågor, har sett åtgärdsplanen. Hennes bedömning: "Bättre än ingenting, men knappast tillräckligt." Även Hustedt uppmanar partikollegan Trittin att snarast kalla verkens ägarna till sig. De Gröna påpekar också, att kraftbortfallet täcks mer än väl av kapaciteten i landets övriga reaktorerna.

Den stora miljöorganisationen BUND (Friends of the Earth/Germany) stämmer in i kraven på en snar avveckling.

Enligt gällande regler för den tyska avvecklingen skulle bortfallet av fem reaktorer kunna innebära att andra, modernare reaktorer får köras en längre tid än beräknat enligt den överenskomna avvecklingsplanen.

Terrorhotet har alltid funnits, men den nya vågen "sedan 11 september" spår på tyskarnas oro för kärnkraften och de många kärnavfallstransporter som genomkorsar det tätbefolkade landet. Avvecklingsplanen seglar ändå i motvind. Kraftindustrin -- *inte minst Vattenfall Europe* -- är motsträvig, lindrigt uttryckt. Om ett konstaterat utbrett missnöje med den sittande koalitionsregeringen skulle leda till ett regeringsbyte -- vilket inte kan uteslutas idag -- kan avvecklingsplanen komma att rivas upp, då ledande konservativa, inom både CDU och CSU, har tagit avstånd från den.

Källa: Deutsche Welle-World 21 och 25 feb 2004

(www.dw-world.de/english/)

FREDRIK LUNDBERG:

TORV INGET RIKTIGT BIOBRÄNSLE

Torven är enligt EU, FN och OECD att jämföras med ett fossilt bränsle, som dessutom har högre emissionsfaktor än olja, kol och brunkol per kWh förbrukat bränsle.

Att torv behöver utsläppsrätter är därför oundvikligt. Något annat vore helt enkelt dumt, eftersom torveidare med all sannolikhet skulle dömas enligt EU-lag om de inte har skaffat sig utsläppsrätter som täcker utsläppen.

Att mp, liksom de mer miljöorienterade vänsterpartisterna är motståndare till att torv är berättigat till elcertifikat är logiskt. Torv ger upphov till ca 1,6 miljoner ton koldioxid per år (2002) och gör det svårare för Sverige att klara sitt klimatmål. (Den ledande vänsterpartisten Lennart Beijer, vill däremot ta bort kärnkraftsskatten, bygga mer naturgas, gynna torven och sänka de klimatpolitiska ambitionerna.)

Om torv skulle beläggas med koldioxidskatt så upphör torvanvändningen, och ersätts med all sannolikhet till allra största delen med biobränslen. Det anser i alla fall chefen för Sydkraft Värme, som eldar mycket torv i Örebro.

Det finns också ett bra sakligt argument för att torv, till skillnad från trädbränsle ska räknas som koldioxidavgivande: Om ett träd eldas upp avger det sitt kolinnehåll som koldioxid. Men om det INTE eldas upp avger det samma mängd koldioxid i alla fall genom att trädet ruttnar eller bryts ned av svampar insekter och bakterier.

Om en viss mängd torv eldas upp avger den sitt koldinnehåll som koldioxid. Men om torven lämnas kvar i marken, så avger den INTE denna koldioxid.

För levande biobränslen är det frågan om ett cirkulerande system där koldioxiden hela tiden vandrar mellan luft och växter. Så är det inte med torv. Torvtäcket växer naturligt och omvandlas så småningom till brunkol och långt senare till stenkol. Denna ackumulering av kol i marken är ett av Jordens system för att reglera koldioxidhalten.

Att människan tar bränslen ur ett cirkulerande system påverkar alltså inte koldioxidhalten, men att ta av ackumulerat kol (torv, olja, stenkol, gas, skiffer) leder till att det blir mer koldioxid än det annars skulle ha varit.

Det är väl rimligen just därför torven räknas som ett fossilt bränsle av FN (IPCC), OECD/IEA och EU.

THORILD DAHLGREN:

I VÄNTAN PÅ FUD 04

SKB måste vart tredje år komma med en rapport om hantering och slutförvaring av kärnavfallet. År 2001 kom rapporten FUD 01. I år skall alltså FUD 04 komma ut.

I FUD 01 inriktades arbetet särskilt på säkerhetsanalysen och de långsiktiga processerna i slutförvaret. Kommande FUD-program -- t.o.m. FUD 2016 -- skall fokuseras på andra delar av slutförvars-problemen. I FUD 04 skall inkapslingsteknik och val av förslutningsmetod sättas i centrum. SKB avser att 2006 lämna in en ansökan om att få uppföra en inkapslingsanläggning för använt kärnbränsle. Bygandet av den anläggningen är planerad till åren 2009-2010. (Enligt Nucleus 4/03, sid 26).

Det här låter kanske bra. Men då FUD-programmen har granskats av SKI och andra remissorgan, har det varje gång framkommit, att en del viktiga problem inte har varit färdiglösta. I t.ex. SKI Rapport 02:9, där FUD 01 hade granskats, påpekades att man behövde ytterligare utreda problemen med avfallskapslarnas hållfasthet och med korrosion och inverkan av mikrober. När FUD 04 kommer ut, får vi väl se, om de frågorna har kommit närmare en lösning.

Sedan 2001 har det hållits två expertmöten med representanter för SKI, SSI och SKB AB och dessutom ett 20-tal inbjudna andra experter. Därvid har det framkommit, att "SKB fäster mycket stor tilltro till kapselns förmåga att isolera det använda bränslet i en tidsskala upp till en miljon år". (citerat i Nucleus 4/03, sid 29). Jämfört med säkerhetsanalyser i andra kärnkraftsländer är bedömningen av de svenska kapslarnas hållbarhet under långa tidsperioder ganska unik, och en del experter efterlyser en mera realistisk beskrivning av situationen.

Vi får hoppas, att SKB ABs enorma arbete med avfallsfrågorna så småningom leder fram till en godtagbar lösning av problemen. Man måste beklaga, att en tidigare generation av tekniker och beslutsfattare lanserade en så problematisk energiframställning utan att först analysera hela kärnbränslecykeln.

Och de olösta avfallsproblemen motiverar verkligen inte ett fortsatt slöseri med kärnkrafts-el med en ständigt ökande avfallsmängd. Avvecklingen av kärnkraften måste genomföras snarast möjligt!

"Avvecklingsplan" forts. från sid 3

7. Det måste ges långsiktiga garantier för att förnybar energi, sol- och vindenergi samt bioenergi i olika former, har sådana villkor att den kan konkurrera med fossila bränslen i samband med kärnkraftsavvecklingen. En "brygga" i form av ökad fossilgasanvändning är inte acceptabel, utan ett steg tillbaka. Omställningen måste ske direkt från kärnkraft till förnybar energi. Energieffektivisering måste prioriteras först.
8. Ett omfattande program för konvertering från elvärme till annan uppvärmning måste genomföras. Konverteringen bör ske till fjärrvärme, där bränslet i huvudsak är förnybart biobränsle, för tätbebyggelse och grupphusområden, eller till förnybar energi i enskilda hus -- biobränsle, helst i kombination med solvärme.
9. Avveckling av värmepumpar och elpannor i fjärrvärmesystemen.
10. Ett program för energihushållning i näringslivet för att åstadkomma de, i huvudsak lönsamma, besparingar som redovisats av DESS.

11. Styrmedlen på energiområdet måste utformas så att förnybar energi prioriteras, t ex genom att kvoten för elcertifikat höjs kraftigt, och så att kraftvärmens får en lägre marginalkostnad än kärnkraften.
12. Eltaxan ska vara så utformad att den stimulerar till effektivisering. En obligatorisk timtaxa och timdebitering bör införas för el. Hela elpriset ska vara relaterat till förbrukningen, d v s helt rörlig taxa för kunden.
13. Kärnkraftens ekonomi ska särredovisas, och korsägandet av kärnkraft mellan de stora elföretagen inom det nordiska el-oligopolet måste brytas.
14. Några åtgärder som innebär att kärnkraftens lönsamhet garanteras, som man kan utläsa av regeringens direktiv, kan inte accepteras. En sådan garanti skulle dessutom strida mot EU:s statsstödsregler, och vi är beredda att anmäla sådant eventuellt stöd till EU-kommissionen. ✚

UTÖVAR STATEN NÅGOT INFLYTANDE ÖVER VATTENFALL?

I en interpellation erinrade **Peter Eriksson** (mp) om att riksdagen prickat **Leif Pagrotsky**s företrädare för sin passivitet gentemot statens kraftbolag **Vattenfall**.

"Vattenfall [hade] inte gjort ett dugg för att leva upp till några av Sveriges miljömål, klimatomål eller energipolitiska mål. /---/ [N]ågon rättelse har inte skett, utan Vattenfalls syndaregister har i stället blivit längre." /---/

Eriksson går genom de sedvanliga sätten att utöva ägarinflytande, genom direktiv eller styrelsens sammansättning, och tillägger: "Men den måste också klargöra för ledningen att Vattenfall har fler mål än så. Vattenfalls ledning tycks faktiskt tro att de lever i en värld där allt är tillåtet som i en vildavästernfilm. Men var, **Leif Pagrotsky**, är sheriffen?"

Och så frågan: "Avser ministern att utfärda nya ägardirektiv där Vattenfalls roll i den svenska energiomställningen specificeras och där tydliga miljömål sätts upp?"

I själva interpellationsdebatten, 20 feb, förde partikollegan **Ingegerd Saarinen** mp:s talan. Hon påtalade bl.a. bolagets verksamhet på kontinenten:

"/---/ Vattenfall har hundrafaldigt sina koldioxidutsläpp sedan 1997, och bolaget är i färd med att öka dem ännu mer. De har ökat sitt kärnkraftsinnehav. De tänker också investera stort i kärnkraft i framtiden i Sverige. De har höjt priserna långt utöver vad som är motiverat. /---/

Vad gäller styrningen av Vattenfall vill jag också påpeka att Vattenfall Europe i Tyskland lobbar hårt mot den tyska tilldelningsplanen för utsläppsprätter, eftersom den hotar ekonomin i deras brunkolskraftverk. /---/ Anser **Leif Pagrotsky** att det är acceptabelt att ett statligt svenskt företag ägnar sig åt att motarbeta Tysklands klimatpolitik? "

Näringsminister Pagrotsky:

"/---/ **Peter Eriksson** frågade också om jag avser att ge nya instruktioner till Vattenfall om miljömål och arbetet med omställningen av energisystemet. Låt mig återge det riksdagsbeslut som i dag utgör den högsta ägarens krav på företaget. Jag citerar ur näringsutskottets betänkande 1996/97:NU12 En uthållig energiförsörjning:

"Utvecklingen av ny ekologisk elproduktionsteknik och investeringar i el- och värmeproduktion från förnybara energislag bör vara framträdande i Vattenfalls långsiktiga utvecklings- och investeringsplaner."

Därtill slår utskottet fast följande: "För ett företag som Vattenfall, som verkar på en konkurrensutsatt marknad och som har i huvuduppgift att på ett effektivt sätt producera och leverera el till sina kunder, är det emellertid viktigt att nu nämnda insatser görs inom ramen för kraven på affärsmässighet."

Vad gäller investeringar i förnybar energi i Sverige är Vattenfall utan tvekan främst. Sedan 1997 har Vattenfall genomfört och beslutat om investeringar på drygt 10 miljarder kronor. Under samma tidsperiod har Vattenfall lagt ca 3,7 miljarder kronor på forskning och utveckling, varav 370 miljoner kronor inom förnybar energi, främst vindkraft, solceller och biobränsle.

Det är min uppfattning att Vattenfall därigenom aktivt medverkar till en omställning av energisystemet och att man ligger i främsta ledet inom forskning och utveckling av ny teknik på energiområdet. Jag ser därför i dag ingen anledning

forts. sid 8

Aftonbladets ledarskribent Mats Engström ger avvecklingsförhandlaren **Bo Bylund** goda råd ...

SÄTT PRESS PÅ KRAFTBOLAGEN

/---/ **Bo Bylund** har ingen enkel uppgift. Han ska på regeringens uppdrag förhandla med ägarna till kärnkraftverken om hur avvecklingen ska gå till. /---/ Under april måste han redovisa om stängningen av den andra reaktorn i Barsebäck kan bli en del av uppgörelsen med kraftindustrin.

Vattenfalls agerande antyder att det kan bli svårt. Företaget planerar en rad investeringar för att förlänga livslängden på Barsebäck. De närmaste tolv åren vill statens kraftbolag sammanlagt satsa 16 miljarder kronor på sina kärnkraftverk.

Det är hög tid att öka pressen på kraftbolagen. De tre partier som samarbetar om energipolitiken måste visa att de har ett gemensamt alternativ om företagen trilskas.

Barsebäck 2 måste stängas i år, oavsett om det går att nå en överenskommelse med ägaren eller ej. Läget nära Köpenhamn innebär alldeles för stora risker. Nu finns dessutom mer reservkraft som kan klara kalla vinterdagar. /---/ Sist men inte minst måste regeringen styra Vattenfall bättre. /---/ Det duger inte att låta kraftindustrin bestämma takten.

Aftonbladet 11 mar 2004

... medan **Leif Pagrotsky** får ris av **Stefan Edman**:

STYR VATTENFALL ...

Svenska folket äger som bekant ett av Europas ledande energibolag. Måktiga Vattenfall, som enligt riksdagsbeslut inte bara skall vara affärsmässigt och leverera in miljarder till statskassan. Utan också aktivt bidra till omställningen av det svenska energisystemet: /---/

Tveklöst tjänar Vattenfall en hel del pengar -- men på kolkraft och kärnenergi! Snarare än på det som riksdagen beställt, nämligen biokraftvärme, solteknik, vindkraft och andra förnybara energikällor som hör framtiden till.

Sedan 1997 har man satsat ynka 10 procent, 370 miljoner, av sina forskningspengar på sådan ny teknik.

Ändå är **Leif Pagrotsky** nöjd. "Vattenfall ligger i främsta ledet inom forskning och utveckling av ny teknik på energiområdet", påstod han i riksdagen för en knapp månad sedan. Näringsministern gillar också att bolaget förbarmar sig över före detta östtyska koldrivna monsterkraftverk. /---/

Det är förstås oacceptabelt att regeringen utövar en så passiv och visionslös ägarmakt. Att man inte inser sprängkraften i den moderna energiteknikmarknad som redan håller på att växa sig stark runtom i världen och där Vattenfall borde kunna vara en spjutspets. Jag tänker på solcellerna, där Sverige genom Ångströmlaboratoriet i Uppsala är ledande med en kostnadssänkande så kallade tunnfilmsteknik som snart kan kommersialiseras och avkasta stora vinster på insatt kapital. Jag tänker också på bränsleceller med vätgas, som inom fem, tio år kan erbjuda småskalig produktion av el och värme i villor och flerbildshus.

Vindenergin är en annan minst lika självklar sektor där Vattenfall borde investera stort. Regeringens mål är ju att nästan tjugofaldiga vindkraftproduktionen, från 0,6 till 10 miljarder kilowattimmar. /---/ Men detta förblir en utopi om ingen vågar satsa riskkapital och dra igång. En given uppgift för svenska folkets Vattenfall!

Regeringen tycks dock inte umgås med sådana tankar. /---/ **Leif Pagrotsky** är på andra områden en intressant nydanare. Nu bör han snabbt tänka om i energipolitiken -- och styra Vattenfall mot sol och vind!

Aftonbladet 11 mar 2004

MILJÖBALKSKOMMITTÉN OCH DEN KOMMUNALA VETORÄTTEN

Vem har sista ordet när det gäller lokaliseringen av ett förvar för högaktivt kärnavfall? Vem har sista ordet idag, och vad innebär ett förslag från Miljöbalkskommittén (SOU 2003:124) som är ute på remiss?

Har kommuner idag någon vetorätt när det gäller valet av en plats för förvar för kärnavfallet? Svaret är både ja och nej. Kommunens vetorätt är knuten till regeringsprövning av ett givet lokaliseringsärende. Vid prövningen måste kommunens mening höras. I de flesta ärenden som regleras av miljöbalken måste kommunfullmäktige ha tillstyrkt ett ärende för att regeringen kan ge tillåtelse (Miljöbalken, kap. 17 §6).

Och vad innebär utredningsförslaget? Miljöbalkskommittén föreslår en minskning av antalet ärenden som automatiskt blir föremål för regeringsprövning. Endast vattenverksamhet och trafikanläggningar ska kräva regeringsprövning, enligt kommitténs förslag. Andra ärenden föreslås avgöras av miljödomstolen. Eftersom "vetorätten" är knuten till regeringsprövning, innebär förslaget en kraftig begränsning av kommunernas vetorätt.

Kommittén förklarar (något skuldmedvetet?) att kommunernas ställning förblir stark. Kommunerna har alltid möjlighet att överklaga miljödomstolens utslag, står det i utredningen.

Ärenden rörande kärntekniska anläggningar (slutförvar eller annan lagring av kärnämne eller kärnavfall) är dock specialfall. Här gäller något som miljöministern i debatten kallat "vetoventilen". Det är ett undantag i nästföljande stycket i balken, som lyder: "Trots vad som sägs i första stycket får regeringen tillåta en verksamhet i 1§6 [anläggningar för kärnteknisk verksamhet] som regleras av Kärntekniklagen (1984:3), om det är fråga om mellanlagring eller slutlig förvaring av kärnämne eller kärnavfall /---/ om det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att verksamheten kommer till stånd. Detta gäller dock inte om en annan plats bedöms vara lämpligare för verksamheten eller om en lämplig plats har anvisats för verksamheten inom en annan kommun som kan antas godta en placering där."

Det vill säga: I sådana ärenden är den kommunala vetorätten hårt begränsat redan idag, om den kan sägas finnas över huvud.

I ett något förvirrad interpellationsdebatt i riksdagen 10 februari, krävde Rigmor Stenmark (c) besked av miljöminister Lena Sommestad om huruvida kommunernas vetorätt betr. kärnavfallsförvar skulle bestå.

Interpellatören Stenmark hänvisade (så som hon gjorde i själva interpellationsfrågan) till villkoren för Centerns godkännande av SKBs undersökningar i Östhammars kommun, nämligen, en försäkran om att regeringen skulle "respektera kommuninvånarnas åsikt". Utredningsförslaget ändrar ju spelreglerna.

Miljöministern försäkrade att regeringen inte vill "köra över" någon kommun i en fråga av sådan stor vikt men ansåg samtidigt att "vetoventilen", det ovanciterade undantaget, bör behållas – även om man inte vill använda sig av den: "Om det efter många års arbete och betydligt fler försök än Östhammar och Oskarshamn skulle visa sig att man vid vägs ände inte har någonstans att förvara kärnavfallet där man kan få konsensus så måste vi se att det finns en sista utväg," förklarade hon.

Efter många turer framgick det att inte heller regeringen stödde kommitténs förslag om "förenkling": "Det grundläggande som Miljöbalkskommittén föreslår är att slutförvaring av kärnkraftsavfall inte alls ska prövas av regeringen, utan att detta bara ska kunna väljas. Om det inte prövas av regeringen bortfaller det kommunala vetot helt och hållet. Vi skulle då alltså kunna hamna i en situation där det kommunala vetot inte alls finns utan där denna viktiga fråga hamnar i en miljödomstol. /---/ Regeringen anser att detta är en fråga som ska prövas av regeringen, och därmed är det också en fråga där det finns ett kommunalt veto – på precis samma sätt som det alltid har funnits."

Vattenfall i riksdagen från sid 7

att ytterligare specificera Vattenfalls verksamhet utöver det som riksdagen redan har beslutat om."

Till Saarinen:

"/---/ Jag har ingen anledning att reflexmässigt och instinktivt försvara allt som sker. /---/ Men jag tar gärna på mig /---/ uppgiften att försvara bolaget när jag tycker att kritiken är orättvis. Det tycker jag att den är i det här fallet när det gäller Tyskland och när det gäller insatserna för förnybar energi.

Riksdagen har formulerat krav på Vattenfall som innehåller både krav på affärsmässighet, konkurrensneutralitet i förhållande till de privata eller statliga aktörer från andra länder som också finns på den svenska marknaden och att

man ska stå i främsta ledet i omvandlingen av det svenska energisystemet. Det är en svår uppgift att förena dessa två mål som riksdagen har utformat. Jag tycker att de hanterar den avvägningen, som det ser ut nu, på ett ganska bra sätt. /---/

[Energiomställningen i Sverige] får inte ske i en sådan takt att just Vattenfalls konsumenter drabbas av högre elkostnader än vad som gäller Fortums och Sydkrafts kunder. Där går gränsen för mig. Riksdagen har som ram för mitt arbete bestämt att det ska råda konkurrensneutralitet och att det ska vara inom ramen för vad som är affärsmässigt försvarbart."

Medsols är Folkkampanjens mot kärnkraft-kärnvapen medlemstidning. Ansvarig utgivare är föreningens ordförande, Kjell Andersson. Manusstopp för detta nummer: 16 mar 2004.

Adress: Barnängsgatan 23, 116 41 Stockholm • tel. 08-841490 • fax 08-845181

e-post: info@folkkampanjen.se • Internet: www.folkkampanjen.se

Medlem blir man genom att sätta in 200 kr på pg 300 90-5.